

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	
Egy évre	6 korona — fillér.
Félévre	3 " —
Negyedévre	1 " 50 "
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre 4 korona	
Egyes szám ára 20 fillér.	

Felolvas szerkesztő
BÁTHORY ENDRE.

A lap kiadója:
A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések stb. a „Pázmány-sajtó” czimére küldendők, (Deák-tér 19. szám.)

Hirdetések jutányos árban vételnek fel.

Nyitólér sora 40 fillér.

A lap megjelenik minden szerdán.

Az ellengőz.

Tudvalevő dolog, hogy csak nem is oly régen bizonyos ujságok, körök, osztályok hazánk mezőgazdasági ügyeivel édes keveset törődtek. Sőt ezen ügyet szívükön viselő agrariusainkat is kiesinyelték, sőt a guny fegyvereivel illették.

Szabadon szitták itt e hazában a föld erejét, akadálytalanul gyöngettek a nemzet gerinczét, a földmivelő, gazdanép erejét, mignem bomladozni kezdett társadalmunk szervezete, lankadni életképessége.

Bármily liberálisnak vallotta is magát a kormányzat, végre is be kellett látnia, hogy hazánk első sorban földmivelő ország, tehát meg kell védenie hazánk földmivelő népeinek érdekeit, mert különben, hasonló leszen a mi társadalmunk ahhoz a czifra emberhez, a ki sok ékességgel vagyon felruházva, de a kinek gerince lassu sorvadásban szenved és így sirjához közeledik.

Megkezdődnek tehát gazdasági életünk mezején az ujjászületés első munkálatai. És el kell ismernünk, hogy e munkából földmivelésügyi miniszterünk, Darányi Ignác becsülettel kivette és veszi részét.

Nos, hát azok az ujság-lapok,

melyek, mint mondtuk, eddig hazánk mezőgazdasági ügyeivel édes keveset törődtek, és azon osztályok, melyek a föld zsirjából és a szegény ember verejtékéből jól meghiztak: hatalmas *ellengőzzel* akarnák a még csak meginduló mezőgazdasági ügyünk haladását akadályozni!

És ezt az ellengőzt két irányban kísérlik meg alkalmazni.

Egyrészt azzal ijesztgetik a társadalmat, hogy a gazdaság felvirágoztatása, szerintök beczézetése „megzavarja a termelési ágak közt az összhangot. Pedig egyformán kell fejleszteni valamennyit, hisz egymásra vannak utalva mind”

Hát ez a kijelentés is eredmény-számba megy! Köszönjük, hogy már egyszer a kereskedő-gyári szellem is kezdi belátni, hogy bizony egymásra vagyunk utalva. Eddig hallani sem akartak róla. Eddig bliktri volt itt, ebben a hazában a mezőgazdaság ügye. Eddig a boldogulás egy kaszt privilegiuma volt. A nép, a gazdavilág meg türt és fizetett.

Világos dolog tehát, hogy az az összhang, melyet uton-utfélen szeretnek oly nagy fontoskodással emlegetni: *eddig volt valójában megzavarva*. Meg volt pedig zavarva az által, hogy mezőgazdasági ügyünk volt a kormányzatnak és a társadalom-

nak egyaránt a legmostohább és legelhagyatottabb ügye.

Hogy ez így volt maga ez a műjajgatás bizonyítja. Hogy már csak hallatára annak, hogy a mezőgazdaságot is oltalmába veszi az állam és társadalom: ellengőzzel igyekszenek hatni.

A másik irány, melylyel a felbődült merkatil szellem megkisérlí az ellengőz alkalmazását: a sajtóban végzi adáz munkáját. A nagy hatalomra vergődött börze-szószóló, az elbizakodott P. L. a politikában, a kormányzatban igyekszik lehetlenné tenni azt a minisztert, akinek volt annyi bátorsága, hogy kimondja: a liberalis zászlót nem tekintheti afféle genfi lobogónak, mely alatt minden szabadosság, erőszak, uzsora és a többi meghuzódhatik.

Ismereteseke előttünk azok a brutális támadások és fenyegetések, melyekkel a P. L. a földmivelési minisztert ki akarja dobni miniszteri székéből. Azok a kiesinylő, gunyos csipkedések, melyekkel a megmozdult gazdavilágot illeti a börze-világ szószóló lapja.

Mindezekre nem ujságcikkekben, nem muló feleselésekben kell megadni a keresztény magyar társadalomnak a jól kiérdemelt választ.

Vármegyék, városok és községek, egyesületek és testületek moz-

TÁRCZA.

Fürdői levél.

Gleichenberg aug. 24. 1900.

„Hegyek és halmok áldjátok az Urat” (Cant. 3 puer.)

Nehéz dolog ugyan fürdői levelet írni, főképen annak, kinek ideje igen ki van számítva és nincs más czélja, mint a pihenés, üdülés és egészségének helyreállítása; mégis igyekeztem kevés időt erre is nyerni, hogy az Osztrák-Magyar Monárchia e legkitünőbb klimatikus gyógyhelyét a „Heti Szemle” tisztelt olvasóival megismertessem.

Gleichenberg a zöld Stíriának eme gyöngye (Perle der grünen Steiermark) a teremő Istennek remek alkotása, hol össze van halmozva a természet minden szépsége, hol a szem minden lépten nyomon szebb és szebb tájképekben gyönyörködik; tiszta, egyenletesen meleg és nedves klimája, igen jó ásványvize különösen a légző szervekre van jótékony hatással és azért leginkább a gége, légeső, torok- és tüdőhurutos bán-

talmakban szenvedők keresik föl s ezek Mekkája lett.

A gyógyhely egy patkó alaku völgy katlanban fekszik 300 méter magasságban a tenger szine felett, három oldalról hegyektől környezve, az északi hideg szelek ellen a 600 m. magas gleichenbergi „Kogel” védi, és csak délfelől van nyitva, honnan a meleg légáramlatok szabadon hatolnak be a völgykatlanba . . .

Ha a keleti oldalon levő hegyre a király Ó felsége uralkodásának 25 éves jubileumára 1873. decz. 2-án ültetett tölgyfához (Kaizerreiche) felmegyünk, — gyönyörű kilátásban gyönyörködhetünk. — Itt egy igen szép s nagy-szerű panoráma fekszik előttünk: az egész fürdő telep, szép változatos stilban épült villáival, melyek mindmegannyi kastély-szerű és tisztán tartott épületek a fák sötét zöldje közt — szépen kitűnnek. — Látni lehet a magas pontról a gyönyörű sűrűn ültetett dus lombozatu, hárs, körisplatan és gesztenyefák szép sorait, a völgyben kinyúló porondos séta-utakat, üdezőld pázsitokat; északra a magas „Kogel”, a gleichenbergi várkastélyt — nyugatra Irantmansdorfort, a Stráden felé vonuló hegyláncot. Egy nagy kiterjedésű — jól gon-

dozott — szakértő kertészek kezelése alatt levő angol park ez, hol akármerre sétálnak, mindenütt a rendben tartott és szorgalmasan nyirott fenyő, gyertyánfa kerítések, — fák, bokrok, a villák közül szebbnél-szebb rózsák (legtöbb Niel Marchal) exotikus fák, diszbokrok, veigeliák, ázáleák, thuják, acerjuharfák és számtalan disznővények bájollják el a szemlélőt. Különösen kitűnik a Wickenburg szép kastélya és annak déli oldalán lenyuló parkja szőnyeg kertészetével, a virágzó rózsák s disznővények sok fajával. — Innen is szép kilátás nyílik a Stráden felé vonuló völgyre.

A fürdő igazgatóság évről-évre igyekszik a fürdő helyet még szebbé és varázslóbbá tenni, a ritkábban állott fasorok közzé még más fákat ültetett — a fasorokat minden harmadik évben nyeseti, hogy du-sabb lombozatot nyerjenek; különösen nagy gondot fordít a fenyők ültetésére, melyek ezen márgás homokos talajt igen kedvelik. Az egyleti kertben igen szép amerikai fenyők várnak kiültetésre (Pinus Strabus — Ficéa alba coerulea — Picéa Eugelmaniana — stb.) Mindenütt a legnagyobb tisztaság és rend van. Ha egy pár nap tiszta napfényes idő van, szorgalmasan öntözik az utakat

duljanak meg és egy akarattal, egy érzéssel feleljenek meg arra az égető és nagyon régen válaszért kiáltó kérdésre:

Akarunk-e rést törni azon a vonalon, melyen évtizedek óta emészti a mi nemzeti erőnket, és szuként rágják fajunk gerinczét, a népet! Akarunk-e ujjászületni e hazában, hol a magyarság legszentebb érdeke — közgazdasága — már már az agonia tüneteit mutatta.

Itt az idő, hogy e kérdésre csattanóan feleljen a keresztény magyar társadalom!

Levél a szerkesztőhöz.

Főtisztelendő Szerkesztő Úr!

Becses lapja mult számában egy könyved, választékos irályu, de a körülményeket épen nem ismerő író buzdítja városunknak különben is neki buzdult vezetőségét Szatmár tovább fejlesztésére. Nagyon örvendtem, hogy szerkesztő ur nem értett egyet a cikktendenciájával. Lehetetlen is azt egy realisan gondolkozó embernek helyeselni.

A . . . n ur — (nem is sejtem, ki lehet) mint írja — nem régen járt Kassán, Szegeden, Szabadkán, Debreczenben, stb., s e városban látott izlés, fény, haladás megragadta lelkét s óhajta Szatmárt is mihamarabb hasonló ragyogó keretben látni. Ha varázsszavával rendelkezünk, mi is tündöklővé szeretnők városunkat tenni, de minthogy ezzel nem rendelkezünk s minthogy a még nagyobb csillogás, a már eddig is megterhelt polgároknak roppant áldozatába kerülne, megelégszünk azzal a külsővel, melylyel jelenleg bírnak. Helyes, észszerű dolog volna-e, ha egy eladósodott polgárnő grófi toilletek után vergődnek? Ha az alföldi gazdag városok a belső jólétnek megfelelő keretet adni s a realis fejlődést külsőleg is dokumentálni akarják . . . ezt értjük s helyeselni tudjuk nemzeti szempontból is, de hogy egy szegény, 100 perczent pótagóval dolgozó Szatmár versenyezni akarjon Deb-

reczen, Szabadkával, stb., s hogy az indokolatlan versenyben aláassa polgárainak jólétét . . . Ezt elitéljük, épen a cikkirő ur által hangsúlyozott nemzeti szempontból.

Talán A . . . n ur nem is tudja, hogy az egészséges nemzeti politikának főtörekvése az egyedek anyagi, erkölcsi és szellemi boldogulásának előmozdítása. E hármad harmonikusan kell fejleszteni, egyiket sem szabad a másik rovására elhanyagolni. Együttvéve teszik a nemzet életerejét s nagyságának megdönthetlen alapját. S minthogy egy ilyen nagyváros mint Szatmár jelentékeny tényező a nemzeti organizmusban, nálunk is arra kellene törekedni az elüljárásnak, hogy a lakosok jóléte emelkedjék.

De ki törődik nálunk ezzel?

Vannak ugyan kulturális intézeteink, de egyetlen magasabb fokot sem tart fenn a város, hanem részint a róm. kath. egyház, részint a reformátusok s nincs, aki actiót fejtene ki ujjabbak megszerzése érdekében, pedig ezek a lakosság keresetforrását növelnék, gyermekeinek megélhetését biztosítanák. Ha azonban, kioszkot, vagy vigadót kell állítani, a magisztratusnak mindig készletben van erre a pénz.

Pang a szűcs, kádár, cipész, czizmadiaipar, s mégis ki gondoskodik arról, hogy e becsületes, de a mindennapi kenyeret megkeresni nem tudó polgároknak existenciát biztosítson pld. valamely gyár felállítása által. Ha az asphaltért járó díjat nem tudja a szegény iparos megfizetni, elárverezik házáat, — így egész utcaszorok jutnak idegen kézbe, — az adófizetők száma folyton csökken; az előbb említett kézművesek között a nyomor nő. — Azt hiszem, ez elég szánalmas jelenség.

Az asztalosok meg árulnak ugyan, de legnagyobb részt hitelbe, s minthogy hitellel az adóst kiegyenliteni nem lehet, lefoglalják legértékesebb tárgyaikat s elköttyevetik potom áron. Nem régen történt, hogy egy tisztességes asztalosnak 30 frtot érő szekrényét eladták 3 frtért, ámde ez nem egyenlítette ki az adóhátralékot, újra ment tehát a végrehajtó s egy értékes ágyat akart lefoglalni. Elkeseredett polgártársunk fejszét

Bár az itteni gyógyforrásokat már a rómaiak is ismerték, mint a római kutban talált pénzemnek Tiberius, Nero, Vespázian, M. Aurelus, Traján korából, — és más kötelek — igazolják — mégis csak 1887.-ben ünnepelte e gyógyhely fenállásának 50 éves jubileumát, midőn e fürdő alapítójának *gf. Wickenburg Konstantinnak* nagyszerű fehér-márvány szobrát felállitotta, mely a forrás völgyben a kis erdő előtt szemben a forrással áll és háttere sötétzöld lévén, szépen veszi ki magát. Az első fürdői szezon 1837-ben volt 117 vendéggel, és 1890-ben majd 6000-re növekedett számuk. A vendégek egy harmadrésze mindig hazánkból keresi föl ezt a megbecsülhetlen kincses völgyét a gyógyulásnak és enyhülésnek. 1892-ben 2000-re rugott a magyar vendégek száma. Most is nagy számmal vannak itten magyarok, de vannak horvátok, szerbek, lengyelek, vannak Romániából, Oroszországból, Boszniából, Schveizből, New-Yorkból, Londonból, Chinából, Abbaziából, Karlsbádból is, mint a „*Kurlistá*”-ból láthatni. Azonban mint mindenütt, ugy itt is a fürdővendégek nagy kontingense a választott népből kerül ki, ezek közt is sok magyar van. Feltűnően sok gyermeket látni az esteli sétákon a Kurhaus előtti Corsón.

A fürdőhelynek mintegy méltó központját képezi a *Hauptstrassétól* balra fekvő nagy *Kurhaus*, melyet a telep vendégeinek kényelmére építettett a fürdőtársaság. Földszintjét a nagy kávéház és cukrászda foglalja el. Az épület első emeletén van a nagy diszterem, melyben a közönség igen gyakran találkozhatik hangversenyek és ünnepi események alkalmával. A terem galleriája a zenekar számára van fentartva.

Van az épületben olvasó terem, hol dohányozni nem szabad. Mintegy 80, a világ minden tájáról napról-napra érkező hirlap van itt, hosszú olvasó-asztalokon rendben egymás mellé felrakva és a magyar közönség részére is vannak magyar napi, szépirodalmi és élelzapok. — Van „Egyetértés”, „Budapesti Hirlap”, „Pesti Hirlap”, még a Bánffy lapja is megvan a „Magyar szó”, de nincsen „Alkotmány”, „Magyar Állam”, jöllehet sok kath. lelkész olvasná szivesen.

A *Kurhausban* van a zene-terem is zongorával, ugyanitt van a társalgó terem; a „Kurhaus”-zal szemközt van az egyleti vendéglő.

A főuton van a „Vereinshaus” ennek déli homlokzatával szemben a *Höflinger V. Sz.* villája, a négy épület négyszögöt képez melynek közepén van a zene-pavillon,

vett, hogy inkább szétvágja művét, mint elpredálni engedje. A nemes elüljáróság ezt nagy krimennek minősítette s hosszabb időre lezáratta az illetőt. Több ilyen eset is van, de ebből az egyből is észre vesszük a sötét hátteret.

A földmives osztályra egy néhány év óta rosz idők járnak.

A termés csekély, az árak alacsonyak. Növeli bajukat a lép lecsapolása miatt indokolatlanul rájuk vetett adó. Hogy szorongatott helyzetükből szabaduljanak, pénztézetekből vesznek kölcsön, a mi a legrosszabb expedions. A kölcsön vett összeget nem tudják ugy gyümölcsözteni, hogy a pénztézeteknek fizetendő nagy kamatot is megteremje, így évről-évre nő az adósság s lassankint idegenek kezére kerül az anyaföld.

Ki iparkodik városunkban olyan egyesületet szervezni, mely támogassa a földmives osztályt?

Ilyen előzmények után kérdezem: mit ér az asphalt, ha legtöbbször a nyomor tapossa, s mit ér a villanyfény, ha a polgárok jólétének szemfedelén világít? Ne a külső haladásra törekedjünk, hanem a belső, realis fejlődésre.

Velenczének nagyszerű palotája, gyönyörű köztere, impozáns utcája van, s mégis a haldokló város bonyomását gyakorolja az utazóra, mert palotái nagyrészt üresek s népe szegény . . . példa ez arra, hogy a külső szép keret egymagában mitsem ér.

Szatmár, 1900. szept. 3-án.

ef.

Egy hasznos füzetéről.

Mindenki tudja, hogy lelkiismeretlen kufárok nyerészkedési vágyból élelmi szereinket, élvezeti cikkeinket mindenféle uton módon meghamisítják. Silányabb anyagot adnak el mint elsőrendűt, viszont ezt a legtöbb esetben káros anyagokkal megfertőzik akár hozzákeverés, akár festés stb. útján. A törvény tiltja, bünteti az ilyen eljárást. A piac, mézarszék stb. rendőri felügyelet alatt áll s a rosz vagy romlott árut elkobozzák. Mindez azonban nem menti meg a vevőt az

itt van a Corsó, hol este sétálgat a közönség, míg a zenészek játszanak.

A főuton sétára indulva, csakhamar eljutunk a *Brumen-strasséra*. Ezen az uton özlök a publicum nagy része reggel és egész délelőtt a fürdő gyógyforrásaihoz és fürdőihez. A forrásoknál sok ezer ember szerezte vissza életkedvét, egészségét. Itt nyujtják az üdítő forrás vizét a fürdő vendégeknek s itt van az ugynevezett *Wandelbahn*“ fődött sétahely is, a melyen esős időben — végig sétálva fogyasztják a forrás vizét. Ezzel szemben van a szép és minden kényelemmel felszerelt nagy fürdőépület, a melyben a fürdésnek az orvosi tudomány által kimerített minden formája van alkalmazásban. Valamivel távolabb ettől van a hidegfürdő épület.

A főforrást — a gyógyhely alapítójának tiszteletére és emlékére *Konstantin forrásnak* nevezték el: egy másik forrást a fürdő szellemi intézőjéről Verle forrásnak, 1866-ban a harmadik forrást Wickenburg *gf. neje* tiszteletére *Emma*-forrásnak, egy negyediket Lichtenstein herczeg nevével *Károly* forrásnak nevezték el, — és végre a római régiségeiről nevezetessé vált ötödik forrás a *római* forrás nevet nyerte.

élelemhamisítók fufangjától. Mulhatlanul szükséges, hogy mindenki képes legyen, legdrágább kincse, egészsége javára a tápszereket legalább nagyjából megvizsgálni, megbirálni, a jót a rosztól megkülönböztetni.

A nagy közönség e szükségén segített Tőkés Lajos váci köznevelési tanár következő című munkája által:

Chemicus veredicus. (Igazmondó vegyész.) A legfontosabb hamisított tápszerek és élvezeti cikkek egyszerű felismerése. Vác.

Elsőben a tápszerek, azután az élvezeti cikkek hamisításának felismeréséről szól. A tápszerek közül a hamisított tej, vaj, sajt, liszt, zsir egyszerű felismerési módjait írja le. Az élvezeti cikkek közül sorba veszi a kávé, teát, kakaót, csokoládét, fűszereket, mézet, cukrot, bort és a pálinkát. Hogy milyen könnyen győződhetik meg ki-ki e füzetke segítségével az elősorolt anyagok tiszta vagy hamisított voltáról, azt a könyvecskéből idézett egynehány példával akarom bizonyítani.

A mézszel vagy szappanos vízzel hamisított tejet következő egyszerű kísérletekkel ismerhetjük meg: Egy térfogat tejet két térfogat szappanos vízzel összekeverünk s jól felrázva a keveréket, vászonszűrőben leszűrjük; ha a vászonban csapadék nem marad: *a tej tiszta*, ha pelyhes váladék marad vissza: *a tej mézszel hamisított*.

Egy rész tejhez két rész mézsvizet keverünk s összerázva leszűrjük, ha maradék nem keletkezik: *a tej tiszta*, ha fehér váladék marad vissza: *a tej szappanos vízzel hamisított*.

A sáfránnyal festett vajot megismerhetjük, ha a vajnak sűrű vizes oldatát leszűrjük s kevés cukrot, pár csepp sósavat adunk hozzá, ha az oldat színe nem változik: *a vaj tiszta*, ha az oldat pirosra színeződik: *a vaj sáfránnyal festett*.

A kénsavval hamisított eczetről így szól: Porcellán csészében pár csepp eczetet porczukorra öntve szárazra bepárlunk; ha a maradék színe nem változik: *az eczet tiszta*, ha a maradék sötétbarnára színeződik vagy megfeketedik: *az eczet kénsavval hamisított*.

E forrásokot két fő csoportra osztják és pedig égvényes és vasas savanyu vizekre — az előbbihez tartoznak a Konstantin — Emma, Verle, Károly és római forrás vizei — az utóbbihoz a régi és az új János, valamint az új Klausen forrás.

Ezen vizek használatát az orvos rendel meg és a szerint kell inni — tisztán, vagy savóval, vagy tejjel, reggel éh-gyomorral és délután 4 óra tájban. — A forrás körül állandóan működnek a kezelő leányok, a kik készséggel adják előírás szerint, a vizet őrzik és tisztán tartják a poharakat.

Gleichenberg fürdők tekintetében is egyike a legjobban ellátott gyógyhelyeknek. Meleg fürdők számára külön szép épület van és be van rendezve a legnagyobb kényelem igényei szerint. Vannak márvány és porcellán kádak, kőfürdők, fa és horgany vagy réz kádak összesen 50 kabin van mintegy 60 káddal a hideg fürdők, a hidegvíz — gyógy módhoz szükséges minden eszközzel felszerelve. Vannak itten pneumatikus kamrák a fenyőtő kivonat, süritett levegő, és porsó belélegzésre. — Mindezt az orvos rendel meg az indikált bajok szerint és szigorúan kell betartani a betegnek.

De nemcsak a légző szervek nyákhár-

Ezen egynehány példából meggyőződhetünk, hogy Tőkés munkája igen praktikus irányu s ép ezért, a különben is olesó füzetkét — ára 25 krajczár — mindenkinek melegen ajánlom.

Dr. Schöber Emil.

Hirek.

Személyi hir. Ó. M. múlt hó 19-én Vas megyébe érkezett kedves rokonai látogatására, pár nap mulva csuszos fájdalmak léptek fel oly annyira, hogy Ó. M. támogatás nélkül egy lépést sem volt képes tenni. A megyei főorvos, ki a szombathelyi püspök házi orvosa is, naponta látogatja a beteget és reményt nyújt neki, hogy e hó közepén székhelyére utazhat. — Vármegyénk főispánja, gr. *Hugonnai Béla* szabadságidejét megszakítva holnap székhelyére érkezik, hogy a várm. rendkívüli közgyűlésen és a közizgazg. bizottság gyűlésén elnököljön. — *Galba Lajos* kir. törvényszéki elnök szabadságáról haza érkezett, s átvette az ügyek vezetését.

Hehelein bucsuzása. Nehéz napja volt Ungvár város róm. kath. hitközségének f. évi szept. 2 kán, a mikor is *Hehelein* Károly prépost-kanonok, ungvári plébános érzékeny bucsut vett hivatól. Az elválás fájdalmánál fogva a templomban a szószékről nagy meghatottsággal mondott szavai oly mély és érzékeny hatást tettek a hallgatóságra, hogy alig volt a templomban valaki, ki könyeivel ne bizonyította volna be szeretett plébánosa iránti odaadó ragaszkodását. Az isteni tisztelet elvégzése után a vármegye, a város, az uradalmi kincstár elöljárósága, a gymnasium, a hitközség tagjai teljes számmal, köztük gróf *Török* és *Sztáray* család több tagja és számos előkelő hölgy megjelent előtte a parochialis épületben; s ez alkalommal *Kende Péter*, cs. és kir. kamarás, vmegyei alispán fejezte ki a megjelent közönség legmelegebb szeretete és ragaszkodása érzelmeit s ekkor a hitközség mélyen szeretett lelkésze iránti vonzódásának és iránta érzett hálájának némi jeléül *értékes kehelylyel, gyűrűvel és mise könyvvel* lepte meg

tyáira van gyógyító hatással a gleichenbergi források vize. A forrás vizek minden nyákhártya izgatott állapotát enyhítik és a nyál feloldását elősegítik. — Ez az oka annak, hogy számtalan gyomor és bélbetegségről van hiteles gyógyulási jelentés s a gyomorbetegnek erőben, testben meggyarapodva jó kedvvel távoznak el rendesen a szezon végével. Az ily betegségeknel segítségre jön Gleichenberg elragadó környéke, mely hosszú szép sétákra úgy is buzdítja a látogatókat.

Ennyit most e szép fürdő helyről. — Csak azt említem még meg, hogy király ő felségének 70 ik születése napját itt is igen szépen megünnepeztük. Délelőtt isteni tisztelet volt, melyen a zágrábi érsek ő Excellentiája pontificált — a veterán és tüzoltó egylet zeneszóval vonult fel a sz. ferencziek templomába. — Este kivilágítás és igen szépen sikerült tűzijáték volt — Sz. István napján pedig az itt levő magyarok bankettre gyűltek össze az egylet éttermében, melyen igen jó hangulatban volt a kis társaság és sok hazafias köszöntő hangzott el — király ő felsége egészségére és kedves magyar hazánk fölvirágzására, és népei boldogságára.

Brázay János.

azon jó kivánság kíséretében, hogy az Isten áldása vezesse lépteit ott a távolban is. E komoly pillanatban az érzékenyülés hangja újra könnyeket esalt ki a jelenvoltak szeméből. Délután 1 órakor távozott el a vasúti állomáshoz, ahova *Kende Péter* cs. és kir. kamarás, vmegyei alispán, káptalan, városi elöljáróság, gymnasiumi igazgatóság több tanárral, uradalmi kincstár több tagja, róm. és gör. kath. papság, pénzügyigazgatóság több tagja, aztán a hívek közül számosan, hosszú kocsis sorban kísérték el; ami kétségkívül fényes bizonyítéka s megnyilatkozása volt annak a tiszteletnek, szeretetnek, ragaszkodásnak és nagybecsülésnek, melyet az ungvári r. k. hitközség részéről 9 évi itt tartózkodása alatt méltán megérdemelt.

Tanár-áthelyezés. A vall. és közokt. miniszter *Walton* Róbert dr. kir. kath. főgymn. tanárt a deési fokozatosan fejlődő állami algimnáziumhoz helyezte át. *Walton* pár év óta működik városunkban, mialatt rokonszenvet és nagybecsülést keltett magára iránt úgy tanári körökben, mint a közönség előtt. Képzett fiatalember, kinek távozását méltán sajnálni lehet.

Új tüzoltó főparancsnok. A tüzoltó egyesület vasárnap délelőtt közgyűlést tartott a városháza nagy tanácstermében, melynek egyedüli tárgya a főparancsnoki állás betöltése volt. A gyűlés főparancsnokká egyhangulag *Tankóczy Gyula* tanácsjegyzőt választotta meg, ki megköszönvén a kitüntető bizalmat, rövid programbeszédet tartott, melyben jelezte azon iránypontokat, melyek őt új állásában vezetni fogják. A választáshoz gratulálunk!

Egyházmegyei hírek. *Barna* János ungvári segédlelkész jánki lelkésznek nevezett ki. *Lahocsinszki* Béla segédlelkész Pálóczi Ungvárra, *Boross* Bertalan Szerednyéről Pálóczi, *Drahus* István Mező-Petriből Szerednyére helyeztetett át, *Csókás* Vidor pedig, ki tanulmányait a bécsi Augustineumban végezte, Mező-Petribé küldetett segédlelkésznek.

Gyászhir. *Czier* Róza Paulina irgalmas nővér, ki a tanítónőképző intézetben csak a múlt iskolai évben nyert oklevelet, múlt hó 30-án életének 21-ik évében agy tífus következtében elhunyt. Az ifju nővért e hó 1-én nagy részvét mellett kísérték sirjába. — *Vágó* Piroška, *Vágó* László beregszászi háztulajdonos 18 éves leánya, III. oszt. tanítónőképző intézeti növendék múlt hó 30-án elhunyt. Földi részeit szept. 1-én helyezték örök nyugalomra. — *Márkus* Sándor és neje *Horváth* Ilona kis fiacskája Antika 4 hónapos korában tegnapelőtt meghalt. Temetése ma délután 4 órakor lesz.

Tanári kinevezés. A vall. és közokt. miniszter *Haller* Jenőt, egyházmegyénk áldozópapját, ki a tanári alapvizsgálatot már régebben szép sikerrel letette, a helybeli kir. kath. főgymnáziumhoz kisegítő tanárnak nevezte ki.

Hymen. *Nagy* József városi számtiszt tegnap délután esküdtött örök hűséget *Szentiványi* Károly tekintélyes iparos polgártársunk leányának, *Etelka* kisasszonynak.

Tisztelgés. Vasárnap délelőtt üdvözölte a kath. elemi iskola tanítói kara *Perényi* János képezdei igazgatót kineveztetése alkalmából. *Jankovics* János igazgató tolmácsolta a tantestület érzelmeit, mire *Perényi* meleg szavakkal mondott köszönetet.

Eljegyzés. *Forrai* Ferikét a vidék egyik legjelesebb soubrettjét, ki pár év előtt színházunkban Kunhegyi társulatánál működött,

eljegyezte dr. Mayer Oszkár ujvidéki ügyvéd. A fiatal művész házasságkötése után végleg visszavonul a szinpadról. — Walner János vasuti tisztviselő vasárnap jegyezte el Budapesten Tomesányi Margit kisasszonyt néh. dr. Tomesányi Imre egykori jeles szatmári orvos kedves és művelt leányát. — Kiss Ernő, pályafelügyelő a hegyi vasutnál jegyet váltott Tóth Lajos helybeli szabó iparos leányával, Róza kisasszonnyal. Az esküvő e hó 15-én lesz.

Kinevezés. Gróf *Hugonnai* Béla főispán a szatmári járási irnoki állásra *Feleki* Bertalan vármegyei díjnokot nevezte ki.

Kiküldetés. Ó méltósága a püspök ur a Fehér-Gyarmaton megüresedett kántortanítói állomásra *Hénel* Gusztávot, a helybeli kir. kath. tanítóképző intézet volt növendékét küldötte ki.

Uj tanítónő. A vallás és közoktatásügyi miniszter *Döri* Etelka okleveles tanítónőt, ki tanulmányait a szatmári nőképző intézetben végezte jeles eredménnyel, tanítónőnek nevezte ki a lozsári állami elemi népiskolához.

Bucsu-szó. Szatmárról való eltávozásunk alkalmával ez uton is szívélyes „Isten hozád“-ot mondunk kedves ismerőseinknek és barátainknak. Walton Róbert és neje.

A nőegylet örömnappja. Tegnap volt a nőegylet elnöknőjének, *Hérmán* Mihályné urnőnek nevenappja. E nap az egyesületnek örömnappja szokott lenni, midőn testületileg keresik fel buzgó és működésében fáradhatatlan vezérüket az egylet tagjai, hogy ezáltal is kifejezést adjanak egyrészt szeretetüknek, melylyel hozzá vonzódnak, másrészt érdemei iránt az elismerés ily módon is megnyilatkozzék. Így történt ez tegnap is. A választmány nagy számmal járult az elnöknő elé, kihez dr. *Fechtel* János titkár intézett üdvözlő beszédet azon az ékes nyelven és azzal a hatásos szószólással, melyet tőle gyakran hallott városunk közönsége. Az elnöknő meleg szavakkal köszönte meg az óvatiót, melyben a választmány részessítette, s lekötözö nyájassággal fogadta vendégeit. A küldöttség egy gyönyörű virágcsokorral lepte meg, melyet *Palády* Erzsike kisasszony nyújtott át. A választmány tisztelgése után az árva gyermekek léptek az elnöknő elé köszönetet mondva gondos anyai jószágáért, melylyel őket felkarolja. A városi előkelőségek is nagyszámban gratuláltak a polgármesternének. Mi is kívánjuk, hogy a nemeslelkű urhölgy, kinek neve a jótékony nőegylet áldásos működésével oly szoros kapcsolatban áll, ad multos annos vivát.

Ismerkedés és bucsuestély. A kir. kath. főgymn. tanári kara tegnapelőtt barátságos összejövetelre hívta meg a többi tantestületek tagjait és tanügybarátokat a kath. kaszinó helyiségeibe, hogy az iskolai év kezdetén az együttérzők viszont láthassák egymást és egy pár kellemes órát eltöltsenek, hogy Istenhözadót mondjanak távozó kartársuknak, *Walton* Róbertnek és üdvözlőjék az új kollégát, *Haller* Jenőt. Igen szép számu, mintegy 40 tagból álló társaság gyülekezett egybe a már eleve kellemesnek ígérkező és csakugyan sikerült estélyre. A tósztok sorát a főgymn. igazgatója, *Ratkovszki* Pál nyitotta meg, üdvözlővén a jelenvoltakat, egy pár humoros és kedves szóval bucsut mondván *Walton* Róbertnek, kinek a tanítás és nevelés terén szerzett érdemei iránt elismeréssel adózik. Második tósztjában *Haller* Jenőt éltette, kifejezést adván azon reménynek, hogy az új tanerő, ki képeztetését ennek az intézetnek kebelében nyerte és kitüntetéssel végezte tanulmányait, oly ifjakat fog nevelni, kik az intézet falain kívül az élet nagy iskolájában is ki fognak tűnni.

Ezután még sok szellemes tószt fűszerezte a kedves együttlét perceit, melyekre minden jelenvolt szívesen fog visszagondolni.

A beiratások eredménye. A kir. kath. főgymnásiumban megtörtént a növendékek felvétele, melynek eredménye az előző évekhez viszonyítva páratlan. Soha sem volt még ily nagyszámu növendéksereg felvéve, — 40-el több van mint tavaly, pedig a tavalyi létszám is felülmúlt minden előbbi. Az I. osztályba 126, a II-ba 91, a III-ba 70, a IV.-be 46, az V-be 27, a VI-ba 56, a VII-be 48, a VIII-ba 29, — összesen 493 tanuló iratkozott be. Az I. II. és III. osztályoknak a törvény értelmében párhuzamosaknak kell lenniök. Ez a körülmény egy új tanerő alkalmazását tette szükségessé, mire nézve az igazgató a vall. és közokt. minisztertől táviratilag kért intézkedést.

Az új esküdtek. A múlt hó 29-én volt a 3-dik évnegyedre az esküdtek kisorolása. A kihuzott nevek következők: Rendes esküdtek: *Lengyel* Endre földbirtokos, *Bereczky* István eszmadia, ifj. *Feisthuber* János órás, *Boros* Miklós sertéskereskedő, *Haraszthy* Tamás és dr. *Biró* Elemér ügyvéd, *Félegyházi* Ferencz gazdálkodó, *Kondor* Gedeon timár, *Dinkreue* Károly festő, *Löwy* Miksa könyvkereskedő, *Radó* Bertalan biztosító társulati titkár, *Koós* Kálmán kereskedő és *Fried* Emil földbirtokos szatmári, *Berger* Ármin földbirtokos, és *Hagen* Ferencz iparos nagykarolyi, ifj. *Pap* Dezső földbirtokos hiripi, *Haris* Alajos gőzmalom tulajdonos tarterebesi, *Éva* Ferencz gazdálkodó kántor-jánosi, *Papp* Döme ügyvéd vezendi, *Somodi* Elek földb. fertőszalmási, *Kende* Zsigmond földb. istvádi, *Stéger* Arthur gazdatiszt jánki, *Mándi* Géza földb. vállaji, *Rácz* Elemér földb. nagy-peleskei, *Kondor* Lajos földb. fehérgyarmati, id. *Osváth* Ferencz gazd. esengeri, *Izsák* Elemér fölb. rozsályi, *Koroknay* Károly ügyvéd szinyérváraljai, *Nagy* Gyula földb. apai és *Szentpály* István nyug. alispán halmi lakosok. Helyettes esküdtek: *Nagy* József és *Radlinszky* József gymn. tanár, *Sepsi* Károly ács, *Nagy* Károly tanfelügyelősi tollnok, *Lévay* József mészáros, *Novák* Lajos főszámvevő, *Kovács* Béla tanfelügyelő, *Kőhalmi* Gyula borbély, *Kis* Pál kéményseprő és dr. *Bródy* Kálmán ügyvéd szatmári lakosok. Az esküdszéki tárgyalások szeptember 17-én kezdődnek.

Országút építése van tervbe véve *Nagy-Bánya* és *M-Sziget* között az 1902-ik évre. Ez utvonulat tekintette meg a napokban *Ruprecht* Kálmán műszaki tanácsos *Kacsó* Károly kir. főmérnökkel. Nagyon kívánatos volna az utvonat kiépítése, miáltal a két város közvetlen összeköttetésbe lép.

Eldobott százezer. N. N. ur sorsjegyelárusítással foglalkozik városunkban. A huzásokon rendszeren ő maga is szokott játszani, hogy kipróbálja a szerencsáját. Még eddig neve nem szerepelt a szerencsés nyerők sorában, — most pedig *Fortuna* istenasszony valósággal csufot üzött vele. Az osztálysorsjáték legutóbbi huzásán 4 sorsjegyet tartott fent a maga számára, s gondtalanul várta a nagy nap felvirradását. Megesett azonban az a bolond dolog, hogy a központból a huzás előtt való napon sürgönyileg sorsjegyeket kértek tőle, melyekre *Aradról* prenumeráltak. Minthogy több sorsjegye nem volt, a saját négy sorsjegyet küldötte fel, hogy a vevők igényei kielégítést nyerjenek. Persze, ha előre tudta volna! . . . A másnapi huzáson e sorsjegyek egyikére százezer korona nyereség esett. Elképzel-

hetni a szerencsétlen elárusító lelkiállapotát, mikor a reá nézve kegyetlen való tudomására jutott. Különben a szerencse nagyon gyakran szokott ilyen tréfákat csinálni, rendszeren akkor üt be, ha valaki eldobta magától. Persze, hogy ilyenkor aztán balul.

Egy elzúllott élet vége. *Sepsy* Elek vármegyénk egyik előkelő családjából származott, s hajdan szép jövőre, boldog időkre lehetett kilátása. Nem így esett meg. Az élet iskolájában nem állotta ki a tűzpróbát. Hajlamai a könnyelműség felé vonzották, erkölcsi érzéke napról napra fokozatosan hanyatlott. Elverte apai örökségét, erre ki lett dobva a világba, melynek szinpadán nagyon szomorú névre vergődött. Egy gyilkossági pernek lett hősvé, mely törvényszékünk előtt folyt le, melyért 12 évi fegyházra ítélték. Csak nemrég szabadult ki börtönéből. Azóta hol hanyódik, ki tudja megmondani. Testi ereje megtört az élet terhei alatt, súlyos betegség örte, kinozta. A múlt napokban megváltotta a halál szenvedéseitől az elzúllott és családjához méltatlanná lett fiut.

Rendkívüli közgyűlést tart a vármegye törvényhatósági bizottsága *Nagy-Károlyban* e hó 7-én d. e. 11 órakor, melyet d. e. 9 órakor választmányi gyűlés előz meg, hol a jövő évi házi költségvetési előirányzat kerül tárgyalás alá.

Nincs kedvezményes vasuti jegy. A kereskedelenügyi miniszteriumhoz nemrég mintegy hetven rendezett tanácsu város hivatalnokai folyamodtak kedvezményes vasuti jegyért. A miniszter ez ügyben leirt a főispánokhoz, melyben értesíti, hogy a rendezett tanácsu városok hivatalnokai kedvezményes vasuti jegyet nem kapnak.

Az új huszkoronás bankjegyek. Hivatalos értesítés szerint az új huszkoronás bankjegyek jövő hó 15-én kerülnek forgalomba. Az új bankjegyeket serényen készítik, mert erre az időre feltétlenül el kell készülniök. A mostani tizforintosok egy időre még forgalomban maradnak s csak 1901 január elsejétől kezdve fogják fokozatosan bevonni azokat.

Japáni erdészek Magyarországon. *Shiga* T., a japániföldmívelés-és kereskedelemügyi miniszterium erdészeti osztályában alkalmazott mérnök és *Murata* S., japán-császári erdőfelügyelő, Magyarország erdőértékesítési és erdészeti szakoktatási viszonyai tanulmányozása végett Magyarországra jönnek. A földmívelésügyi m. kir. miniszter intézkedett, hogy nevezetteknek a kívánt felvilágosítások készséggel megadassanak és tanulmányaik végzésében őket a m. kir. erdőhatóságok hathatósan támogassák. Valószínű, hogy ezen urak az ungvári és szigeti erdőhivatalokat is meg fogják látogatni.

Egy kosár miatt. *Pálóczi* levelet kaptunk ma, írja a *Magyar Hírlap*, szomorú irást egy vidám mulatságról. Arról van benne szó, hogy miként lett gyász abból a vigaszból. Itt adjuk az egészet szószerint és eredeti formájában, úgy, a hogy a helységnek egy embere megírja nekünk. Ime:

Pálóczi (Ungmegye), augusztus 26-án: Nagy történet *Pálóczi*on. Tegnap *Szombaton* *Őszsze* gyűltek a szomszéd *Faluják*ból sok fiatal emberek és kisasszonyok *Pálóczi*ra *Herskovics* Májernál *Mulatni* *Gutmann* *Leopold* *Grünberger* *Hermán* *Lefkovics* *Hermán* *Pálóczi*ról! *Dávidavics* *Májér* *tegenyi* *lakos* *Bráun* *Adolf* *ur.* *Wiszkáról* *Rózenfeld* *Malvin* *Grünberger* *Bela* *Bermán* *Fáni* *Herskovics* *Juliska* *Herskovics* *Róza* *Pálóczi* *lakosok* *igen* *jól* *mulattak* *egyszer* *csak* *fellépet* *Bráun* *Adolf* *ur.* *és* *föl* *kérte* *Rózenfeld*

Malvin kisasszont tánczra persze hogy nem ment hozzá. Braun ur nagyon meglepédet és kiment osztán találkozot vele az utcán és föl kiált neki a Malvin kisasszonynak te koldus Szeréncsetnek tartat hot hogy én el hivatam tánczolni és te at adtad nekem kosorot, osztán haza ment és agyon löte magát szégyenbül kedden délután 2 órakor lesz a temetés

Eddig van a „Braun Adolf ur“ szomorú esete.

A katolikus egyetemi internátus, melynek létesítését a katolikus nagygyűlés is sürgette, mint az alkotmányból örömmel értesülünk, már a legközelebbi iskolai év elején megnyílik az Irányi utca 22. számú házban a Szent Imre-egyesület helyisége mellett. A tagok, kiket egyelőre a hely miatt csak korlátozott számban vehetnek fel, jutányosabban kapnak teljes ellátást, mint magánházaiban már is többen részesülnek jótévként részén kedvezményekben. Bővebb felvilágosítással szolgál az érdeklődőknek *Glattfelder* Gyula dr., a központi papnevelő tanulmányi felügyelője, az intézet vezetője. Kívánatos volna, hogy a katolikus társadalom lelkesedéssel karolja fel e szent, szülőkre és tanulókra egyaránt áldásos intézményt, hogy az minél előbb megizmosodva hatalmas tényezőként szerepeljen a katolikus intelligencia nevelésében.

A kereskedő tanonciskolában az 1900. 1901-iki tanévre való beiratkozás f. évi szept. hó 9. és 11. napján lesz d. u. 2 órakor a kir. kath. főgymn. egyik földszinti termében. A tanonc még ha próbaidőre is van felvéve, köteles a fenirtott napon beiratkozni, különben késedelemzése az iparhatóságnál lesz bejelentve. Köteles magával hozni, ha itt járt, az 1899—1900. tanévről szóló Ellenőrző könyvecskéjét; ha más iskolából jött, iskolai és születési bizonyítványát. Életkora és illetősége hiteles bemondása nélkül egy tanuló sem vétetik fel. Késedelmezése, ha ezen okból történt is, az iparhatóságnál lesz bejelentve. A tanonc a beiratkozásnál tudja meg a tanév megkezdésének idejét, ugyanott kapja meg 20 filléért Ellenőrző könyvecskéjét, továbbá a használandó tankönyvek jegyzékét, a melyhez köteles magát tartani. Ugyanekkor tehetik le a javító vizsgálatot azon tanoncok, a kik egy vagy két tantárgyból elégtelen tanjegyet nyertek (a szépirás nem számít), Dr. Fodor Gyula igazgató.

Kedvezmény a közigazgatási tanfolyam hallgatóinak. A belügyminiszter értesítette a vármegye alispánját, hogy azok a védköteles községi jegyzőjelöltek, a kik a f. évben soroztattak be, illetőleg 1901. és 1902. években fognak besoroztatni, amennyiben tényleges katonai szolgálatuknak elhalasztása meg nem engedtetnék, elesnének az 1900. XX. cz. 2. §-ában nyújtott átmeneti kedvezmény igénybevehetésétől. A végből, hogy a községi közigazgatási tanfolyamok hallgatása a szóban levő jegyzőjelölteknek is lehetővé váljék, a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg kijelentette, hogy a f. évi október hó 1-ével tényleges szolgálatra behívott jegyzőjelölteknek a községi közigazgatási tanfolyamokra feltétlenül (t. i. katonai szolgálatuk elhalasztása engedélyezésének esetére) leendő felvétele akadályba nem ütközik. A halasztási kérvény tekintetében a tanfolyamok igazgatói fogják az illető hallgatókat részletes felvilágosítással ellátni.

Megvadult bivaly. Egy megvadult bivaly a múlt délután a közuti vashidon felöklött egy közőshadseregbeli rezervistát. A katona

sebesülése súlyos s most a katonai kórházban ápolják.

Vonat-összeütközés. Mult hó 31-én a „Nagy-Károly Somkúti“ vonalon Soós pusztai állomásnál a Somkut felől jövő teher vonat beleütközött az állomáson veszteglő vegyes vonatba. Emberé et nem eset áldozatul, mi Kató Károly felvigyázó éberségének köszönhető, ki midőn előre látta a bekövetkezendő szerencsétlenséget, felhívta az utasokat az azonnali kiszállásra. A következő pillanatban izzettört 4 személy és 16 teher kocsi, a mozdony kiborult. Jó volna megkérdezni az üzletkezelőséget Nagy-Károlyban, kié is tulajdonképen a főfelügyelet a N. K. S. vasuton? Mert e vonalon lépten-nyomon szerencsétlenség történik.

Kereskedők a szövetkezetek ellen. Miskolczon szeptemberben a kereskedők gyűlést tartanak, amelyen heves támadások várhatók a fogyasztási szövetkezetek ellen. Képesek lesznek-e valami új érveket felhozni, nem tudjuk, annyi azonban bizonyos, hogy ha csak a régi nótát fujják, amelynek veleje az, hogy a szövetkezetek veszedelmes versenyzők, nem sokra fognak menni. Végre is a fogyasztási szövetkezetek törvényes alapon állanak, ugyanazon a törvényen mint maguk a kereskedők. Bizonyos az is, hogy jól vezetve, javára szolgálnak a népnek és hozzájárulnak az üzleti erkölcsök megjavításához — ugy látszik ez a bűnük, ezért üldözik őket. Ha azonban ellenségeik mást szemükre vetni nem bírnak, akkor nemesak elvesztik a esatát, hanem még magukat is kompromittálják. Ezért várjuk kíváncsian a miskolczi támadást.

Tanítók háza gyufája. A hazai tanítók összetartása és fillérei alapította meg ezelőtt 25 évvel az „Eötvös-alapot,“ melynek áldásait a lefolyt 25 év alatt több ezer tanítócsalád élvezte és élvezzi a jelen időben is. Hogy csak néhány adatot említsek fel, pár évvel ezelőtt megvette Budapesten a Szentkirályi utcában a 47. sz. házat, s azt internátussá szervezte, melyben a f. évi aug. 17-én tartott gyűlésen 60 tanfériúnak a gyermekét vették fel, részben ingyenesen, részben fél és egész fizetésre. (Egész fizetés havi 25. korona.) E f. évben 7231 koronát osztottak ki tanítók gyermekei között ösztöndíjakra s elaggott tanítók és özvegytanítónők között segélyekre. A budapesti vendéglősök és szállodások az „Eötvös-alap“ tanító tagjai gyermekeinek az elmúlt tanévben 112 tanulónak adtak ingyen ebédet. A közoktatásügyi miniszter évenként 2000 korona segélyt ad. Több könyvkiadó kiadványai tisztajövedelméből százalékot ad az alapnak. Báró Eötvös József munkái új kiadása az örökösök ajándékából az Eötvös-alapé. Egyesek és testületek közül számosan jelentékeny összeggel járultak már eddig is az alap növeléséhez. Az Eötvös alap összes vagyona jelenleg 341.837.72 kor. Hogy az alap vagyona mindenképpen növeltesse, az alapot kezelő böles férfiak engedélyt adtak arra is, hogy Reizner Emánuel művegyészeti gyufagyára Békés-Gyulán „Tanítók háza gyufáját“ állithasson elő, aki a jövedelem 5 százalékát a tanítók háza javára adományozza, a mely adomány évenként jelentékeny összeggel gyarapítja az alapvagyont. Felhívjuk ennél fogva első sorban a tanfériúkat, a tanító-egyesületeket, a szülőket, hogy háztartásaikban csak a „Tanítók-háza gyufáját“ használják, miáltal nemesak a hazai ipart mozdítják elő, de a „Ferencz József Tanítók Háza“, eme magasztos és minden

magyar paedagogus szívében fekvő nemes intézmény jövedelmének gyarapításához minden anyagi áldozat nélkül hozzájárulnak. Gyáros B. Gyulán Reizner Emánuel. Főraktára Szatmáron Schwartz Albertnél. (Kérjük a helybeli, megyei és vidéki lapokat a fentebbi sorok szíves közlésére.)

Norma napok. Amíg Angliában és Németországban törvényes intézkedések következtében a legnagyobb szigorúsággal tartják meg még a közhivatalokban is az ünnepeket, addig Magyarországon az ünnepek megülésére semmiféle törvényes rendelkezés nem létezik, csupán a vasárnapi munkát korlátozza a munkaszüneti törvény. Izrael vallásának követői nagy buzgalommal kivitték azt, hogy a hatóságok újévkor, hosszunapon, sátoros ünnepeken felmentik a zsidó vallású tisztviselőket, sőt még a katonákat is a szolgálat alól. Az egyenlőség elvével az azonban már semmiként sem egyeztethető össze, hogy míg a keresztény tisztviselő még karácsony és husvét napján is szolgálatot teljesít s míg a keresztény katonát a legszentebb éjszakán is őrtállásra vezénylik, addig az izraelita hivatalnok, katona, a maga főünnepeit nyugalomban töltheti. Ennek az igaztalanságnak megszüntetésére intézkedik most a maga körében egy vállalat, a szab. osztrákmagyar államvasut társaság, mely körlevélben tudatja magyar bányái, hutái és uradalmi igazgatóival, hogy összes alkalmazottai a norma napokon teljesen fel vannak mentve a szolgálat alól. Ezek a napok a következők: Újév, Virágvasárnap, Husvétvasárnap, Pünkösdvasárnap, Urnapja, Szent István király napja, Mindenszentek napja, Karácsony napja. Most már csak az van hátra, hogy a kormány is megszívlelje ennek a társulatnak humánus s minden tekintetben dicséretes kezdeményezését s minden egyes miniszter a maga körében oda hasson, hogy a köztisztviselők a keresztény főünnepeket megülhessék.

Párbaj ellen. Az egész osztrák közvéleményt nagyon foglalkoztatja még most is a katonai becsületbírósnak *Ledohowszki* gróf törzskari kapitány ügyében hozott ítélete. Ledohowszki gróft tudvalevőleg megfosztották tisztis rangjától, mert barátjához *Tacoli* márkához intézett levelében kijelentette, hogy ő, mint katolikus ember nem párbajozik. Szeptemberben több népgyűlést fognak tartani, a melyek a párbaj kérdésével a hadseregben fognak foglalkozni s a melyeken a becsületbírósnak ítélete ellen tiltakozó határozati javaslatokat fognak hozni. Továbbá kérvényt fognak benyújtani a királyhoz, mint legfőbb hadurhoz, hogy a lelkiismereti szabadságot óvja meg. *A katolikus képviselő* a Reichsrath összehívása után azonnal szóvá fogják tenni a parlamentben a párbaj kérdését. Az apostoli tábori vikáriust is meg fogják kérni az intézők, hogy legfőbb helyen védelmezze meg a katolikus tisztiek jogait és lelkiismereti szabadságát és ügyeljen föl a párbaj és a párbajozók ellen hozott intézkedések szigorú keresztülvitelére. A mult évben alakult katolikus akezió-bizottság szintén foglalkozik a Ledohowszki ügygel s legközelebb nagygyűlést fognak összehívni, a melyre a püspököket, a káptalanokat, a bécsi katolikus egyesületeket és az arisztokrácia tagjait meghívják. Ezen a gyűlésen a legkiválóbb katolikus jogászok fognak előadást tartani a párbaj kérdéséről. Ezenkívül egy brosürt fognak kiadni, a melyben benne lesznek a párbaj ellen tett összes intézkedések és pápai rendeletek. Mint a W. T. értesül, Ledo-

howszki gróf ügyében a katonai becsületbíró-
ság ítéletének revíziója várható. A király
katonai irodája ugyanis felülvizsgálás cél-
jából bekérte az ügy összes iratait. — L.
dohowszki és Tacoli dolgaihoz némileg ha-
sonló eset történt, most Salzburgban is. Egy
egyéves önkéntest meglökött néhány német-
nemzeti diák az utcán és pedig állítólag
azért, hogy az önkéntes, a ki a bécsi *Norica*
című katolikus egyesület tagja, összeütö-
zésbe kerüljön a tiszti becsületbíróssággal. A
jelenetről néhány tiszt tudomást szerzett s
a becsületbírósság határozata az volt, hogy
az egyéves önkéntesnek ki kell hívni a
diákokat. Mikor pedig az önkéntes kijelen-
tette, hogy nem párbajozik, a becsületbíró-
ság úgy határozott, hogy az önkéntes soha
sem kaphatja meg a tiszti rangot. — Nem
is kell mondanunk, hogy az osztrák kato-
likusoknak ezen mozgalmát mi is helyesel-
hetjük, és igen örülnénk, ha nálunk is meg-
mozdulna a kath. közvélemény ilyen irányban.

Új cseppkőbarlang. Kelheim bajorországi
városban Roderbacher mérnök mésztelepén
néhány napja sziklarepesztés közben, tágas
cseppkőbarlangra bukkantak. A mennyre
eddigelé megállapították, a barlang észak-
keletről délnyugatra húzódik s körülbelül
száz méter hosszú és ugyanennyi a szélessége
is. A magassága azonban csak tizenöt mé-
ternyi s ennyi sem mindenütt, beljebb már
csak meghajolva, sőt térden csuszva lehet
járni. Lehet azonban, hogy még folytatása
is van a barlangnak s hogy ott térfogatána-
megfelelőbb a magassága. A mi magát a
barlang belső képét illeti, csudásan szépnek
mondják. Menyezetéről milliónyi üvegszerű
s alig tolltok vastagságu csövek lógnak sűrű-
n lefelé, olyik fél méter hosszú, kristály-
tisza vizesöppek tapadnak rajtuk s egész-
ben olyanok, mintha esillogó jégesapok
volnának. Másutt olyan a barlang bolthaj-
tása, mintha esillogó jégesapok volnának.
Másutt olyan a barlang bolthajtása, mintha
hófehér csipkedíszszel volna beszövedve.
Közbül mindenféle cseppkőoszlopok merede-
nek a legkülönbözőbb formában. A barlang
egyik odújában szinte átlátszó jéghegy kép-
ződött, a melynek lábánál vékony kristály-
patak csörgedez, a tetőről pedig megszámlá-
lhatatlan jégtű villog.

Tolvajok iskolája. Erdekes zugiskolát
fedezett fel a napokban Essen németországi
városban az ottani rendőrség. Az iskola a
tolvajok iskolája volt, ahol a rablásra haj-
landó apró csemetéket s elzüllött csavargó-
kat oktatták ki a tolvajmesterségek könny-
nyebb-nehezebb fogásaira. Az „oktatók” fő-
leg a női osztályból kerültek ki, a kik addig
„tanították” a tanítványokat, míg a biztos
kézügyességre szert nem tettek. A tolvaj-
iskolának egész rendszere volt s Essen egyik
külvárosának legfélreesőbb zugában volt. Azok
a kezdők, kik már némi gyakorlattal s kezü-
gyességgel bírtak, „kirándulásokat” tettek.
Az iskolának „tagjai” is voltak, akik azonban
már vénebbek közül kerültek ki. Leginkább
a zsebtolvajlás művészeti szellemében nevel-
ték a kezdőket, akik most kénytelenek az
iskola nélkül gyakorlatilag tovább tanulni
a mesterségüket.

Felhívás. Értesitem e város iparosait,
hogy iparos tanonczaikat az 1900—1901-ik
tanévre folyó évi Szeptember hó 1-től 9-ik
napjáig irassák be, — még pedig hétközna-
pokon a szerdai nap kivételével a mikor
beiratkozás nincs, — délelőtt 11—12 óráig,
vasárnap pedig d. e. 10—12 óráig. Felkér-
nek tehát az illető iparosok, hogy tanon-

czákat a jelzett napokon és órákban beirat-
kozás végett a szatmári ev. ref. elemi iskola
IV-ik osztályába ellenőrzőkönyvecskéjükkel
együtt annyival inkább küldjék fel, mivel
a későbbben jelentkezők mulasztóknak fog-
nak tekinteni. A tanítás 1900 szeptember
10 napján hétfőn kezdetik meg. Szatmárt,
1900 auguszt. 23. Dr. *Korbay* főkapitány.

Magyar pezsgő a parisi kiállításon. A
parisi kiállítás zsürije már kihirdette a bí-
rálatok eredményét. A magyar pezsgők elő-
kelő helyet foglalnak el a jutalmak rang-
sorozatában, a mi annál is feltűnőbb, mint-
hogy a tulajdonos francziákból összeállított
zsüri éppen nem volt azon, hogy pezsgőbo-
rainkat elnéző, vagy enyhe megítélés által
könnyű diadalhoz juttassa. A legnagyobb
kitüntetést, melylyel magyar pezsgő díjazva
lett, Belatini Braun Artur velencei (fejérm.)
pezsgőgyáros kapta „Domino sec” pezsgőjéért,
mely az aranyéremmel lett jutalmazva. Ez
az eredmény egyrészt a — saját iparában
érdekelt — francia zsürinek tárgyilagossága
és szigorú részrehajlatlansága mellett bizonyít,
másrészt épp oly fényesen igazolja hazai
iparunk fejlődésében azt, hogy a pezsgő-
gyártás terén is megálljuk a próbát s nincs
szükségünk arra, hogy a külföld előtt is ki-
tűnőnek elismert pezsgőboraink helyett drága
francia pezsgőt fogyasszunk.

A levelező-lapok netovábbja. Nincsen
talán az égen sem annyi csillag, mint
a mennyi féle, fajta levelező-lap van
az egész világon forgalomban. A legtöbbje
— kivéve persze számtalan torzgyártmányt
— igen csinos, sőt művészi kiállítású, öröme
a szorgalmas gyűjtőknek — a bakfisoknak.
No, ha olyan levelező-lapot kapnakimádó iktól,
mint a minőt a „Pallas” vállalat kibocsátott,
csakugyan boldogok lehetnek. Mert e lapok
csinosak. Egy szobrásza magyar kereszténység
kilenesztázados ünnepére megörökítette Mária
reliefképét domboru veretű ezüst fémlapon.
Papírra erősítve, levelező lapokká alakulnak,
lehet rájuk czeruzával és tintával írni, s bár
áruk egy korona, mégis nagy kelendőségnek
örvendenek, mert rendkívül szépek.

Fertőző betegségek ellen, melyek legin-
kább az egészségtelen ivóvíz által terjesztet-
nek, biztos óvszer a tiszta egészséges ás-
ványvíz. Felhívjuk tehát szives olvasóink
figyelmét a „Kristály” Sz. Lukácsfürdői
hegyi forrás hirdetésére,

Veszett kutyát találtak a város külterü-
letén, minek folytán a főkapitány 40 napig
tartó zárlatot rendelt el, mely idő alatt a
kutyákat szájkosár nélkül utcákra és köz-
terekre bocsátani nem szabad.

8983 szám.

k. ü. 1900.

Árlejtési hirdetmény.

A szatmári kir. ügyészség fel-
ügyelete alatti szatmárnémeti kir.
törvényszéki központi és a hatósága
területén levő nagy-károlyi, — nagy-
bányai, — nagy-somkúti, — erdődi,
— halmii, — szinyérváraljai, — fe-
hér-gyarmati, — és máté-szalkai
kir. járásbírósi fogházakban le-
tartóztatottak rendes élelmezésének,
valamint a beteg letartóztatottak
számára orvosi rendelvény alapján
kiszolgáltatandó étadagok és élelmi
szerek kiszolgáltatásának a jövő

1901. évi január hó 1-ső napjától
kezdődő egy évre, esetleg az 1901.
1902. és 1903. évekre leendő bizto-
sítása céljából, a vezetésem alatti
kir. ügyészség hivatalos helyiségé-
ben **folyó évi szeptember
hó 14-én délelőtti 10 óra-
kor** zárt ajánlati versenynyel egy-
bekapcsolt nyilvános árlejtés fog-
tartatni.

Az egy koronás bélyeggel ellá-
tott és az alábbi kellékeknek meg-
felelőleg kiállított és fölszerelt zárt
írásbeli ajánlatok az árlejtés meg-
kezdéseig az alólírt kir. Ügyészség-
nél nyujtandók be. Később érkező
ajánlatok, valamint az árlejtés befe-
jezése után tett utóajánlatok figye-
lembe nem vétetnek.

Az írásbeli ajánlatban külön-
külön ajánlat teendő:

1.) a rendes étadagra nézve,
mely áll, 35. centiliter leves, 35.
centiliter főzelék (hus napokon 10¹/₂
dgr. esont és zsiradék mentes hus)
és 56 dekagramm kenyérből;

2.) a bőjti étadagra nézve, mely
áll 112 dekagramm kenyérből s
végül

3.) a betegek részére kiszolgál-
tatandó étkekre nézve, mely utóbbi
ajánlatnál a számvevőileg megállá-
pított kikiáltási árhoz viszonyított
százalék leengedés mennyisége tün-
tetendő ki.

A bánatpénz összege 1600 ko-
ronában állapittatik meg, mely kész-
pénzben vagy szabályszerint bizto-
sítékul elfogadható értékpapirokból
az ajánlathoz melléklendő, a szóbeli
árlejtésben résztvenni kívánók által
pedig az árlejtés megkezdése előtt
leteendő, kiemeltetvén, hogy még le
nem bonyolított más hasonló vállá-
latnak letétben levő biztosítéka, il-
letőleg az arra való hivatkozás az
előírt bánatpénzt nem pótolja.

A kir. ügyészség által nem is-
mert vállalkozók előéletük és va-
gyoni állapotuk iránt magukat a
zárt ajánlathoz melléklendő, illetve
a szóbeli árlejtésnél bemutatandó
hatósági bizonyítvánnyal igazolni
tartoznak.

A piaci árak alapján számve-
vőileg megállapított kikiáltási ár

1.) a rendes étadagra nézve 28 fil.

2.) a bőjti étadagra nézve 20 fil.

A betegek részére kiszolgálta-
tandó étadagok kikiáltási árai, va-
lamint a részletes árlejtési feltételek
étlap és piaci árjegyzék, a kir. ügyész-
ség irodájában, a hivatalos órák
alatt megtekinthetők.

Az árlejtési föltételek ismerete,
valamint az, hogy az ajánlattevő
magát azoknak föltétlenül aláveti,
ez írásbeli ajánlatban kifejezetten
megemlítendő.

Szatmár, 1900. szept. hó 1-én.

Dénes Lajos
kir. ügyész.

Pályázat.

Szakasz r. k. hitközsége a II-od tanítói állásra pályázatot hirdet. Javaldalom: 1) Egyszobás lakás előszobával. 2) 50 frt azaz ötvenfrt (100 korona) a hitközségtől. 3) 350 frt azaz háromszázötven frt (700 korona) okleveles tanítónak engedélyett állmasegély. 4) 800 □ öl külső kert. Folyamodványok nt. **Lang Ferencz** esperes urhoz f. évi szept. 8-ig Sándorfaluba (Szatmármegye) intézendők. Az állomás azonnal elfoglalandó. A megválasztott köteles a IV. V. és VI. osztályt tanítani, a gyermekeket templomba vezetni, a kántor tanító akadályozása esetén őt helyettesíteni s a faiskolát kezelni.

Szakasz, 1900. szept. 2.

Mellau György,
lelkész, egyházi elnök.

Termény árak.

Termény métermázsánként	Szatmáron			
	frt	kr	frt	kr
Tiszta buza	6	75	6	80
Kétszeres	5	80	6	20
Rozs	5	50	5	60
Arpa	4	90	5	—
Zab	4	20	4	30
Tengeri	6	20	6	30
Kása	11	—	—	—
Fehér paszuly	6	—	6	20
Tarka	5	50	—	—
Szilva	18	—	—	—
füstölt	—	—	—	—
Repeze	11	—	—	—
Krumpli zsákja	1	10	1	20
Szalonna	—	—	—	—

**M.K. EGYETEM
VEGYTANI INTÉZETE:**

A KRISTÁLY

SZT. LUKÁCSFÜRDŐI
HEGYFORRÁS

IGENTISZTA
BICARBONAT

ÁSVÁNYVIZ

KAPHATÓ:
FÜSZERKERESKEDESEKBE
VENDEGLÖKBE
ÉS MINDEN VASUTI
ÉTKEZŐ KOCSIBAN.

Szatmáron: Glück J., Mertz István, Kaufmann Dávid, Koos Kálmán, Bartha Ferencz, R ez István, Rooz S ilárd és Molnár Mihály
urak üzletében kaphatók.

Elvállalok épület-üvegezéseket.

GYÖRY KÁROLY

**ÜVEG- ÉS PORCELLÁN KERESKEDÉSE
SZATMÁR, DEÁKTÉR.**

Jelen idényre ajánlom egész új mintájú porcellán és angol fajans étkező, kávé, teás, és ozsonnás készleteimet, melyekből **rendkívül nagy raktárt tartok.** Továbbá ajánlok: Magyar, Cseh, Francia ivókészleteket. Berdorfi, Alpaca és cinacél evőeszközöket, **konyha berendezési** cikkekét, egész finom olaj nyomatú genre és szent képeket, sok más használati és dísz tárgyat, melyekből állandóan nagy raktárt tartok.

Kérve a nagyérdemű közönség becses pártfogását

kész szolgálattal
Györy Károly.

Kész ablakok minden nagyságban.

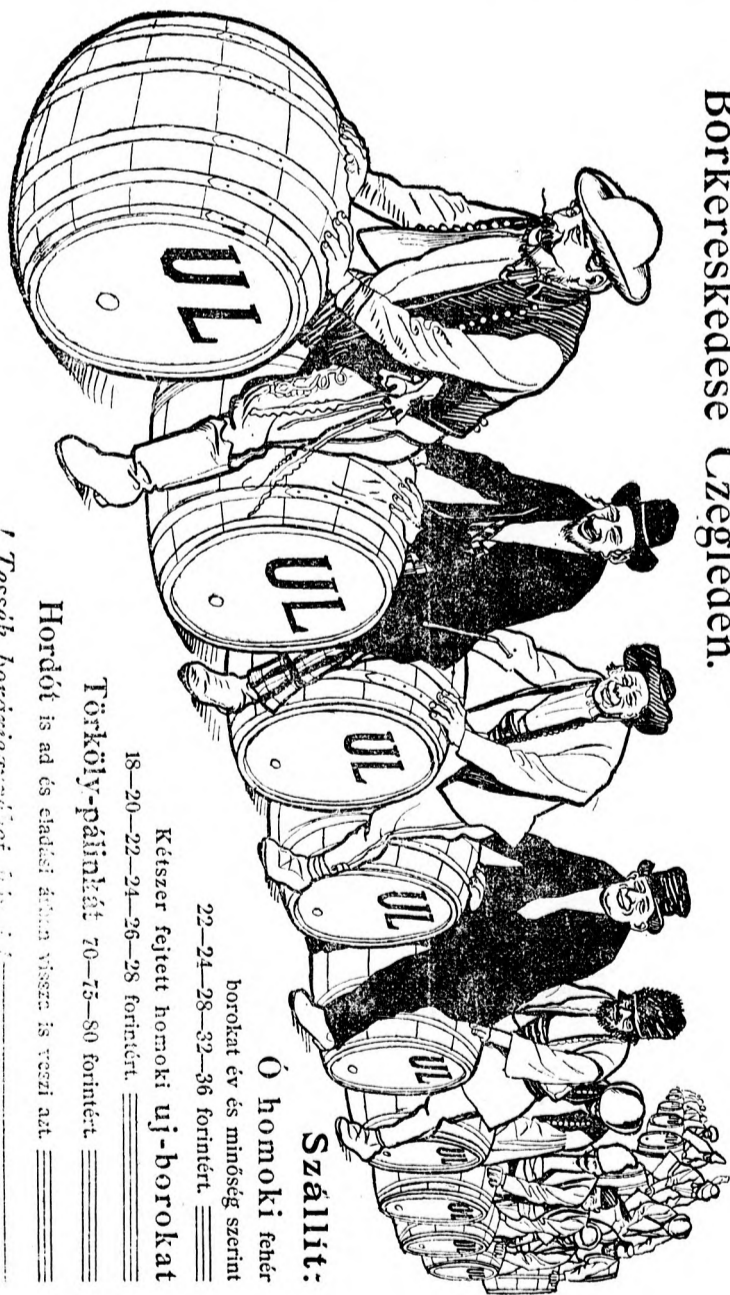
Képek-keretezések igen olcsó árban.

Törvényesen hitelesített üvegek és poharak.

UNGHVÁRY IÁSZIÓ

Borkereskedése Czegléden.

Föld-, szőlő- és gyümölcsiskola tulajdonos

Szállít:

Ó homoki fehér

borokat év és minőség szerint

22-24-28-32-36 forintért

Kétszer fejtett homoki új-borokat

18-20-22-24-26-28 forintért

Tököl-pálinkát 70-75-80 forintért

Hordót is ad és eladást vállal mindenféle szőlő és vörösi szőlő

! Tessedik borkereskedőtel közli

Csinos kivitelü

báli, üdvözlő kártyákat, lakodalmi és eljegyzési meghívókat, mérlegeket, mindennemü rovatos munkákat, üzleti körleveleket, falragaszokat, a legjutányosabb ár mellett készít a

„PÁZMÁNY-SAJTÓ”

könyvnyomda.

Ugyanitt nagy raktár: egyházi, iskolai, katonai, jegyzői nyomtatványokból.

Hirdetéseket

legolesobbban vesz fel
a

„HETI SZEMLE”,

Szatmármegye legerterjedtebb s
egyedüli politikai hetilapja.

Ruházati műterem a főtiszt. papság részére a „vörös kereszt”-hez.

Kiüntetve

Bécs, Páris, London, Madrid, Brüssel, Bologne, Tunis, St.-Gilet stb.

SKARDA VILMOS

IV. Wallergasse I. Bécs. IV. Favoritenstrasse 28.

Ajánl az 1900-ik nyári és őszi idényre
papi-, rend- és világi

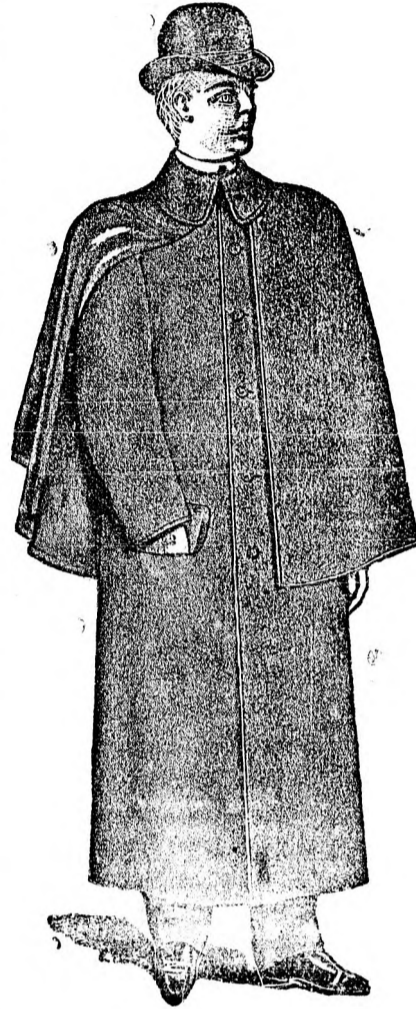
RUHÁKAT;

különösen:

meleg téli havelokokat, s. p. finom fekete palmerstonból ujjak nélkül 18 frt, ujjakkal 24 frt.; ujjakkal és valódi széles prém-gallérral, bélelve 34 frt.

Biretumok, kollárék,

chemisettek, házi- és utisapkák, kapuciumok, cingulusok nagy választékban. Valamennyi készítmény a legjobb anyagból tartós és díszes kivitelben. Szövetek méter számra is eladatnak.

➔ Egyházi szerek ➔

végleges megrendelés után olcsón szállíttatnak.

Árjegyzékek és szövetminták ingyen és bérmentve.

BEER SÁMUEL

ASZFALT, MŰKŐ és CZEMENTÁRU GYÁRDS.

„SZATMÁR,

REFORMÁTUS GYM. MELLETT.

Ajánlja I. a **czementlapjait**, minden szín és nagyságban, elvával **csatornázásokat, aszfalt, granitt, Teroszó és betton burkolásokat. Templomok, iskolák, folyósók, konyhák, és járdák burkolásait.** Továbbá mindennemü cement áruk készítését a legjutányosabb árakban. **Nedves falak aszfalttali szárazzá tételéért**, valamint az általam készített összes munkákért **felelőséget** vállalok.

Költségvetések és rajzok díjtalanul küldetnek.

„Stearoptinum”

(Olaj-sebtapasz)

Bámulatos gyorsan gyógyító olaj-sebtapasz, a mely egyetlen a maga nemében s egy régi család titka.

Budapesten a katonaságnál orvosilag rendelve.

biztosan gyógyítja s a fájdalmat rögtön csillapítja bármily sebeknél: **vágás, zuzódás, égés, fagyás, mindenféle kelevény, a női emlők gyuladása és gyülése, a titkos betegségek, kiütések stb.**

Egy adag ára használati utasítással együtt 2 korona.

A hatásért kezeséget vállal, a mi, ha elmaradna, — a pénzt visszaszolgáltatja a „Stearoptinum” laboratoriuma.

A pénz beküldésével vagy utánvétellel megrendelhető a „Stearoptinum” laboratoriumában:

— Budapest, VII. kerület, Mexikói-ut 88. II. 25. —

Szatmáron nyomtatott a „Pázmány-sajtó” könyvnyomdában.